

Інше

Трофимчук Арсен Олександрович

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРИЧИНИ НЕЕФЕКТИВНОСТІ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ НА ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ

***Анотація.** У статті здійснено аналіз причин неефективності судового контролю на досудовому розслідуванні.*

***Ключові слова:** клопотання слідчого, прокурор, слідчий суддя, негласні слідчі(розшукові) дії, оскарження до слідчого судді.*

В останні роки на тлі загальної тенденції, спрямованої на імплементацію в систему національного судочинства міжнародно-правових цінностей, в кримінально-процесуальній науці досить пильну увагу приділяється проблемам судового контролю за провадженням слідчих дій, що обмежують конституційні права особистості. Цей інститут попереднього розслідування – предмет постійних дискусій.

Дослідженню проблеми функції судового контролю в різних його аспектах присвячені роботи українських науковців: В. Г. Гончаренка, Ю. М. Грошевого, А. Я. Дубинського, Є. Г. Коваленка, Л. М. Лобойка, В. Т. Маляренка, О.Р. Михайленка, М. М. Михеєнка, В. В. Молдована, В. В. Назарова, В. Т. Нора, Д. П. Письменного, М. А. Погорецького та інших.

Мета полягає у дослідженні неефективності судового контролю на досудовому розслідуванні.

За чинним КПК функція судового контролю має декілька окремих напрямів, які, виходячи із конкретних завдань, розрізняються за процесуальною формою, суб'єктним складом учасників провадження,

засобами доказування, рішеннями слідчого судді. До таких напрямів належать наступні: 1) розгляд слідчим суддею клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження (ст. 132 КПК); 2) розгляд слідчим суддею клопотання про проведення окремих слідчих (розшукових) дій (огляд та обшук житла чи іншого володіння особи, проведення слідчого експерименту у житлі чи іншому володінні особи) та негласних слідчих (розшукових) дій (ч. 3 ст. 246 КПК); 3) розгляд слідчим суддею скарг на рішення, дії та бездіяльність слідчого і прокурора (ст. 303-306 КПК); 4) розгляд слідчим суддею заяв про відводи (ст. 81 КПК); 5) розгляд слідчим суддею клопотання про передання чи знищення речових доказів (ч. 7 ст. 100 КПК); 6) розгляд слідчим суддею клопотання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів у разі закриття кримінального провадження слідчим або прокурором (ч. 9 ст. 100 КПК); 7) допит слідчим суддею свідка, потерпілого під час досудового розслідування (ст. 225 КПК); 8) розгляд слідчим суддею клопотання про встановлення строку ознайомлення з матеріалами кримінального провадження в порядку ст. 290 КПК; 9) розгляд слідчим суддею клопотань про тимчасовий та екстрадиційний арешт при вирішенні питань щодо видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиції) (глава 44 КПК); 10) розгляд клопотання слідчого, прокурора про здійснення спеціального досудового розслідування (ст. 297-1 КПК) [1].

На нашу думку, ідея звернення до слідчого судді для вирішення питання про можливість використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій для початку іншого досудового розслідування витікає з: необхідності співставити суспільну небезпечність виявлених ознак кримінального правопорушення з суттєвим обмеженням конституційних прав особи, щодо якої проводилися відповідні негласні слідчі (розшукові) дії. Адже критично осмислюючи вищенаведену конструкцію ч. 2 ст. 257

КПК України, доцільно висловити такі міркування: 1) у ч. 2 ст. 257 КПК України зазначено, що прокурор повинен довести законність отримання інформації. Якщо негласну слідчу (розшукову) дію проводили з порушенням закону, то про що взагалі прокурор може питати в слідчого судді? Адже в цьому випадку прокурор оперуватиме недопустимими доказами. У разі недопустимості доказів максимум, що можна рекомендувати прокуророві – це виносити постанову про неможливість використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій як відомостей, що свідчать про ознаки кримінального правопорушення. А мінімум – це просто не використовувати ці відомості; 2) у ч. 2 ст. 257 КПК України йдеться про наявність достатніх підстав вважати, що інформація свідчить про виявлення ознак кримінального правопорушення. Про які «достатні підстави» можна вести мову в ч. 2 ст. 257 КПК України, якщо навіть у ст. 214 КПК України законодавець оперує «обставинами, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення»? Оперування категорією «достатні підстави» налаштовує на думку, що слідчий суддя повинен оцінити отримані відомості на рівні якоїсь достатності, доведеності, ледь не провести попередню перевірку відомостей про вчинення кримінального правопорушення, перш ніж надати дозвіл на використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій [2, с.100].

Так, є два альтернативних способи вирішення проблеми:

1) використовувати результати прихованих слідчих дій для ініціювання подальшого підготовчого розслідування без звернення до слідчого судді;

2) застосовується до слідчого судді, зазначеного у ст. 257 КК України так що можливо прийняти рішення на основі співвідношення обмеження прихованою слідчою (слідчою) дією конституційних прав

особи та суспільну небезпеку виявлених ознак кримінальних правопорушень.

Ми вважаємо другий метод більш прийнятним, оскільки він більше підходить в силу демократичних цінностей.

Інша проблема пов'язана з Кримінальним процесуальним кодексом, Закон передбачає інший порядок оскарження: 1) бездіяльність слідчого, прокурор, якому не потрібно вводити відомості про злочинця та правопорушення до ЄРДР після отримання заяв або повідомлення про кримінальне правопорушення (п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України) та 2) керівництво оперативними та слідчими заходами щодо внесення інформації про кримінальне правопорушення до ЄРДР відповідно до частини 1 статті 2 3 статті 8 Закону «Про оперативно-розшукову діяльність». У першому випадку можливе оскарження слідчому судді і лише щодо відповідності строків прокурору. І в у другому випадку – відповідно до ч. 3 ст. 14 Закону «Про оперативно-розшукову діяльність діяльності можна належним чином оскаржити до прокурора та суду Стаття 55 Конституції України

Залишається незрозумілим, чому в ст.303 КПК України не передбачено можливість оскарження до слідчого судді протягом досудового провадження законності проведення оперативно-розшукових заходів у порядку ч. 2, 3 ст. 8 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність», адже саме на слідчого суддю за п.18 ч.1 ст.3 КПК України покладено повноваження здійснювати у порядку, передбаченому КПК, судовий контроль за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні. Тому, на нашу думку, ч.1 ст.303 КПК України доцільно доповнити пунктом, який би передбачав можливість оскарження слідчому судді законності оперативно-розшукових заходів протягом досудового провадження.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. Базаданих «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Максименко В.В. Деякі проблеми судового контролю на початку досудового розслідування. *Теорія і практика судової експертизи і криміналістики*. 2019. № 3. С. 99-102.